

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Katedra výtvarné výchovy

Bakalářská práce

Jiřina Kvasničková

Narodila jsem se pod šťastnou hvězdou

Vedoucí práce: MgA. Robert Buček, Ph. D.

Olomouc 2018

Tímto děkuji MgA. Robertu Bučkovi, PhD. za příjemné konzultace, které mě směřovaly správným směrem a za jeho odborný přístup. Děkuji i paní Líbě Olahové, jejíž nadšení bylo pro mou práci velkou inspirací. Děkuji rodině a Ondrovi za podporu.

Obsah

Úvod	6
1 Teoretická část.....	7
1.1 Stručný přehled dějin Romů	7
1.2 Muzeum romské kultury	10
1.2.1 Vznik sbírky výtvarného umění.....	10
1.2.2 Současnost.....	11
1.3 Romští umělci	12
1.3.1 Ján Berky.....	12
1.3.2 František Demeter	12
1.3.3 Rudolf Dzurko	13
1.3.4 Aladár Kurej	14
1.3.5 Dušan Oláh.....	15
1.3.6 Ján Oláh – Širo	15
1.3.7 Ceija Stojka	16
2 Praktická část.....	18
2.1 O ilustraci.....	18
2.2 Ilustrátoři	18
2.2.1 Daisy Mrázková.....	18
2.2.2 Adriena Šimotová	19
2.3 Použitý materiál a technika	20
2.3.1 Pauzovací papír.....	20
2.3.2 Přírodní uhel	20
2.3.3 Měkké pastely.....	20
2.3.4 Perokresba.....	21
2.4 Narodila jsem se pod šťastnou hvězdou	21
2.4.1 Obraz č. 1	22
2.4.2 Obraz č. 2	22
2.4.3 Obraz č. 3.....	23
2.4.4 Obraz č. 4.....	23
2.4.5 Obraz č. 5.....	23
2.4.6 Obraz č. 6.....	23

2.4.7	Obraz č. 7	23
2.4.8	Obraz č. 8	24
2.4.9	Obraz č. 9	24
Závěr		25
Obrazová příloha		26

Úvod

Na přednášce v rámci dobrovolnických dnů UP hovořila paní Líba Olahová o práci u romských rodin. Vyprávěla o romských tradicích, s velkým nadšením a náležitou pýchou ukazovala romské knihy, kuchařky, časopisy a různé brožurky o romských umělcích. Považovala za velký úspěch, že knihy byly vydány. Nadchla mě a já jsem se rozhodla, že se chci dozvědět něco víc, a že to bude stát za to.

Touto bakalářskou prací bych chtěla ukázat romský tradiční způsob života a tím přispět k pochopení dnešní situace. Romové byli zvyklí žít a dělat věci společně, ale my po nich žádáme něco naprosto jiného. Z jejich osad a přirozených sítí jsme je vytrhli a rozprostřeli po panelákových sídlištích. Zakazovali jsme jim mluvit romsky, ale málokdo z nich se naučil česky. Romové se ocitají na pomezí, se svým jazykem ztratili i své kulturní bohatství, romské pohádky se totiž česky nevyprávějí, a česky umí jednoduché věty, někdy plné nadávek. Neochota pochopit ať situaci romskou, či situaci jiné menšiny vede v společnosti ke vzrůstajícímu rasismu. Lidé se bojí a mnohdy neví čeho.

V teoretické části se zabývám stručnými dějinami Romů, jejich cestou až do Čech a na Moravu, protože ji pro pochopení jejich nynějšího postavení ve společnosti považuji za zásadní, a také proto, že mnoho romských umělců čerpá ze své minulosti. Dále píší o Muzeu romské kultury v Brně, o jeho úspěších a současné aktivitě. Součástí Muzea romské kultury je také sbírka výtvarných děl romských autorů. Vybrala jsem umělce, kteří se věnují především malbě a kresbě a řadila je abecedně podle příjmení. Většina z nich je většinové společnosti neznámých, jsou nepoznamenaní uměleckým vzděláním a tvoří z nutkové potřeby sdělit své myšlenky a pocity.

V praktické části kresebně vycházím z knihy Narodila jsem se pod šťastnou hvězdou od Eleny Lackové. Vytvořila jsem devět obrazů velikosti A2. Snažila jsem se ukázat život, kterým se žilo v romských osadách, kde sice byla bída, ale také spousta radosti a životního nadhledu.

1 Teoretická část

1.1 Stručný přehled dějin Romů

Podle knihy Jdeme dlouhou cestou se dějiny Romů vyvíjely následujícím způsobem.

Od 3. Do 10. století migrují Romové ve dvou hlavních vlnách z indického Rádžastánu, popř. Pandžábu. Hlavní vlna míří na Balkánský poloostrov, vedlejší přes sever Afriky na Pyrenejský poloostrov dále do Západní Evropy.

Postupují dále podél Dunaje do Panonské nížiny. V 13. století přicházejí do střední Evropy a na naše území dorazili koncem 14. a začátkem 15. století. Obyvatelé přijímali kočovníky shovívavě, podle domnělého egyptského původu je pojmenovávali jako Egyptyanos – Gitanos – Gypsies, na Balkáně Athinganoi – Atsinganos, z toho vzniklo další pojmenování jako např. Zingari, Zigeuner, Ciganos. Příslušníci tohoto etnika tato označení však nepřijímají, používají vlastní etnonym Romové, které bylo ustanoveno Mezinárodní romskou unií, založenou roku 1971 v Londýně. Postoj vůči Romům se zhoršuje v roce 1427 po exkomunikaci Romů z církve.

V 16. století je v Augsburgu vydán edikt, podle kterého jsou Cikáni povinni co nejdříve opustit země německého národa pod hrozbou tělesného trestu. V českých zemích a na Moravě je situace pro Romy příznivější, zvyšuje se jejich počet v zemích, ať už se zde usazují či v důsledku kočování. Ale i zde se začínají uplatňovat nelítostné postupy a v roce 1688 vypověděl Leopold I. Cikány ze země, později jsou prohlášeni za psance.

Vláda Marie Terezie a Josefa II. (1740 - 1790) se pokouší Romy násilně usazovat. Mají zakázáno mluvit cikánsky, nosit svůj tradiční oděv, děti byly odjímány matkám a posílány na převýchovu.

V období první československé republiky (1918 – 1938) je vydán Perzekuční zákon č. 117. Sepisuje veškeré cikánské obyvatelstvo, vydává tzv. cikánské legitimace. Je jedním z nejkrutějších zákonů pokoušejících se řešit tzv. „cikánskou otázku.“

Za druhé světové války (1939 – 1945) dochází k největší genocidě Romů. V pracovních, později koncentračních táborech v Letech u Písku a v Hodoníně u Kunštátu zahynulo přibližně 20 000 Romů. Nacistickou genocidu přežilo podle odhadů v českých zemích maximálně 1000 Romů. Na Slovensku v době druhé světové války sice nedochází ke genocidě, ale i zde platí diskriminační opatření. Romové nemohou cestovat veřejnou dopravou, vstupovat do měst, pro muže jsou zřízeny pracovní tábory. Na mnoha místech, po obsazení Slovenska německou okupační armádou, dochází k vypalování celých osad (Tisovec, Žiar nad Hronom) a k masovým popravám z důvodu obvinění ze spolupráce s partyzány.

Po roce 1945 se stěhují Romové ze Slovenska do českých pohraničních oblastí. V roce 1958 vychází v platnost zákon č. 74 Sb. zákona o trvalém usídlení kočujících osob, kdy se kočování stává trestným.

Umělec Rudolf Dzurko vzpomíná na události šedesátých let takto: *„A v Děčíně mě chytli na nádraží policajti. Hned jsem jim musel dát občanku, zkontrolovali mi razítka o trvalém bydlišti a zaměstnání, všechno jsem měl v pořádku, byl jsem klidnej, ale oni, že s nima musím jít na výbor, a říkali, že budou přidělovat Cikánům byty. Odvedli mě na výbor, tam už seděli Cikáni, a ti staří brečeli, naříkali, že nás zase naženou do koncentráků jako za války. Potom nás měřili, fotografovali, museli jsme namočit prsty do inkoustu a otisknout na papír. A tak jsem tenkrát, v devětapadesátém roce, spad do celostátního soupisu kočujících Cikánů, i když jsem nikdy v cikánském voze neseseděl.“¹*

Roku 1969 vzniká Svaz Cikánů – Romů, který přišel s požadavkem přiznání statutu národnosti. Svaz je však roku 1973 rozpuštěn. Komunistická politika se pokouší o asimilaci Romů, zakazují mluvit romsky, rozbíjejí tradiční romské komunity a rozptylují romské rodiny mezi „bílé“, převychovávají romské děti ve výchovných ústavech. Romové jsou však de facto segregováni. Jsou odsouváni do ghett na okrajích měst (např. sídliště Chanov v Mostě), děti jsou podle tendenčních testů přiřazovány do zvláštních škol a romské ženy jsou bez jejich souhlasu sterilizovány.² Romové, zvláště mladá generace, se tím ocitají někde na hranici, nepatří už do

---

¹ Manuš, E.: Člověk nad propastí. Rudolf Dzurko. Živý obraz – Zkáza civilizace. In: *Jdeme dlouhou cestou*. Praha 1998, s. 215 - 216

² Romové v Česku. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Romov%C3%A9_v_%C4%8Cesku

svého starého světa a nezapadají mezi *gádže*. Ztrácejí identitu a pociťují pocit vykořenění.

V roce 1971 je v Londýně ustanovena Mezinárodní romská unie (International Romani Union). V březnu 1990 vzniká Romská občanská iniciativa, první romská organizace v československé historii. Při sčítání lidu v roce 1991 si mohou konečně zvolit Romové romskou národnost. Přihlásilo se k ní pouhých 33 000 Romů z celkového počtu 160 000 – 250 000, na Slovensku 400 000 – 600 000.

Po rozdělení bývalého Československa se vyhrcoje kontrast mezi částmi společnosti, rostou rasistické tendence ve společnosti. V souvislosti s důsledky zákona o nabývání a pozbývání státního občanství z roku 1993, po rozdělení Československa na Českou a Slovenskou republiku, kdy tisíce občanů se stalo cizinci ve vlastní zemi, nastaly problémy např. s pojištěním a důchody, sahají Romové k určité formě vlastního protestu. Roku 1997 odchází velké množství Romů hromadně z České republiky do Kanady, Anglie či Francie.³

---

³ Ryvolová, K.: Stručný přehled dějin Romů. In: Jdeme dlouhou cestou. Praha 1998, s. 15 - 18

1.2 Muzeum romské kultury

Muzeum romské kultury v Brně vzniklo roku 1991. Od svého založení se primárně zaměřovalo na dokumentaci tradiční kultury, na tradiční řemesla a profese a na dějiny Romů.

1.2.1 Vznik sbírky výtvarného umění

Narůstající výtvarnou tvorbu Romů však nešlo přehlédnout a do muzea putovalo již v prvním roce jeho existence několik přírůstků. Sbírká umění nenarůstala nijak koncepčně, spíše odrážela situaci v terénu. Z prvotní snahy umělců zkrášlit své okolí různými artefakty se posouvají směrem k volné tvorbě, která začíná být nepřehlédnutelným fenoménem romské společnosti.

Současná ředitelka Jana Horváthová popisuje vznik sbírky, u kterého byla od jeho počátku jako kurátorka první putovní výstavy. Počet děl ve sbírce narůstal a sbírka byla neutříděná až do roku 1996. Muzeum navazuje v tomto roce kontakt s vedoucím Ateliéru Boženka Štěpánem Axmanem, který je přesvědčen o kvalitách stávající sbírky a nutnosti představení jí veřejnosti. Vytvořili tedy plán výstavy a Jana Horváthová zvolila jako název slovní spojení: *E luma romane jakhenca* – Svět očima Romů. Výstava objela Českou republiku i Evropu, byla vystavena např. v Praze, Třebíči, Ostravě i Stockholmu, Kodani či ve Vídni. Dostala se však i dál, v roce 1999 byla představena na velvyslanectví ČR a o tři roky později v Moskvě v Českém centru. Od prvního zastavení výstavy, kdy se představilo 13 amatérských autorů se sbírka roku 2005 vyšplhala až na počet 300 děl od 27 autorů.

Po úspěších výstavy *E luma...* se lidé začínají ptát, kde se romské umění po roce 1990 najednou vzalo. Odpovědí jim je instalace v Muzeu romské kultury tzv. *kheru* (romsky dům, byt). Menší místnost je předělána v romské obydlí a ukazuje se v ní, jakým způsobem si Romové odjakživa zkrášlovali své interiéry. Prostředí i předměty denní potřeby načrtávají romskou estetiku a neznámé kořeny výtvarného citění.

Kompletní sbírka výtvarného umění Muzea romské kultury obsahuje vedle děl romských autorů i díla autorů neromských, kteří zpracovávají romská témata.⁴

1.2.2 Současnost

V současnosti (březen 2018) nabízí muzeum návštěvníkům stálou expozici Příběh Romů, která mapuje příchod Romů z daleké Indie až po události druhé světové války a současnost. Probíhají zde také výstavy romských autorů, aktuálně fotografie Andreje Pešty, které zachycují jedinečný vnitřní vhled do života Romů v Československu v 60. až 80. letech 20. století. Muzeum se zapojuje do akcí jako Brněnská muzejní noc a Ghettofest a pořádá Týden romské kultury. V září roku 2017 se zde konalo umělecké sympozium, které se zabývalo emancipací romské kultury v rámci Visegrádské čtyřky. Probíhaly zde přednášky a workshopy pro veřejnost. Byli pozváni romští umělci, jako například Ivan Berky, Věra Duždová, Krzysztof Gil či Emília Rigová. Společně zde tvořili a měli možnost navštívit kurz malby, sochařství a kresby. V rámci muzea je též možnost zapůjčení putovních výstav, např. Život jako vyšitý, soubor výšivek od Markéty Šestákové zachycující každodenní život Romů, či výstavu Romarising / Romské obrození, fotografické portréty 100 Romů, kterým se podařilo prosadit se v majoritní společnosti navzdory silně zakořeněným předsudkům.⁵

Muzeum romské kultury také spravuje dva památníky romské genocidy, památník v Letech u Písku a v Hodoníně u Kunštátu.

---

⁴ Horváthová, J.: Jak vznikala sbírka výtvarného umění v Muzeu romské kultury. In: *Výtvarné umění: přírůstky 1991-2005 : romští autoři = Visual arts : acquisitions 1991-2005 : romani artists*. V Brně: Muzeum romské kultury, 2005, s. 11 - 13

⁵ Dostupné na www.rommuz.cz k 1.4.2018

1.3 Romští umělci

1.3.1 Ján Berky

Narodil se 28. 5. 1951 v romské osadě Studenec u nedaleko slovenského města Detva. Jeho rodina se roku 1957 v rámci posledního osidlování Sudet přestěhovala do Česka. Roku 1969 začal J. Berky pracovat v Podpolianských strojírnách jako svářeč. Kvůli nemoci z povolání, poškození páteře, začal pracovat jako skladník. Po návratu na Slovensko propadl kvůli životní situaci alkoholu, avšak díky setkání s nejmenovaným detvanským umělcem našel cestu k umění, kterému naprosto propadl.⁶

Ve své tvorbě zpracovává především výjevy ze života Romů, jejich nelehké osudy, současnou situaci, ale na druhé straně jejich pospolitost a radost ze společného života. Inspiruje ho i hudba, která patří k nejdůležitějším autorovým hodnotám. Věnuje se především kresbě tuší, tužkou a propiskou a z malířských technik tempery a oleji.⁷

Dílem Pieta Máriovi reaguje na událost, která se stala v Žiaru nad Hronom. Členové hnutí skinheads upálili osmnáctiletého romského mladíka Mária. Autor obraz věnoval Muzeu romské kultury jako památku na nevinného mládence a varování před možným zlem.⁸

1.3.2 František Demeter

Narodil se roku 1948 v Praze, dětství strávil v romské osadě v Lodomírové na Slovensku. Část života bydlel v Praze, chvíli v Benátkách nad Jizerou a poté žil s rodinou v Gentu v Belgii, kde roku 2003 zemřel. Rozvážel uhlí po pražských bytech, za sedm měsíců se naučil hrát na cimbál a přidal se do profesionálního

---

⁶ Horváthová, J.: Ján Berky. Život v černé a bílé. In: *Romano džaniben*, 1-2/1999, s. 63-64

⁷ Horváthová, J., ed. *Výtvarné umění: přírůstky 1991-2005 : romští autoři = Visual arts : acquisitions 1991-2005 : romani artists*. V Brně: Muzeum romské kultury, 2005, s. 45

⁸ Horváthová, J.: Ján Berky. Život v černé a bílé. In: *Romano džaniben*, 1-2/1999, s. 77

hudebního souboru, pracoval jako dělník či taxikář, až se natrvalo usadil v Belgii a otevřel si zde vlastní restauraci.⁹

Na uměleckém poli začíná nejprve s literaturou, píše básničky, črty a některé jeho texty vycházejí ve sbornících a časopisech dvojjazyčně – česky a romsky. Výtvarný talent ho zasáhl po mysteriálním zážitku, kdy po setkání s mimozemským korábem dostal vnuknutí, že se má dostavit na místo v Divoké Šárce. Dorazil ale pozdě, další mimozemské setkání tak propásl. Tato událost ovlivnila jeho umělecký rukopis. Jako médium přenáší v několikahodinovém vytržení pomocí černých a barevných fix na papír naléhavé vzkazy. Díky překvapivě zvládnuté perspektivě tvoří až trojrozměrný vjem, pomocí ornamentů a živočišné symboliky vznikají na plochem bílém papíře neuvěřitelně živé organismy. Skrz intuici Františka Demetera k nám pronikají poselství, která můžeme zkoušet rozklíčovat.¹⁰

1.3.3 Rudolf Dzurko

„Někdy jsem špatnej, zlej, protivnej, ale miluju... Žiju!“¹¹

Narodil se roku 1941 v Pavlovicích a ve čtyřech letech se s rodinou přestěhovali do severních Čech, aby nahradili odsunutě Němce. Později začal pracovat jako dělník ve zdejších sklářských závodech. Po přestěhování do Prahy si přivydělával prodejem svých sošek a obrázků na Karlově mostě.

V severních Čechách v oblasti Nového Boru a Skalice začal vyrábět plastiky ze dřeva a pískovce a od počátku 70. let se začíná věnovat tvorbě obrazů z barevné skleněné drtě (sklářského odpadu), kterou lepí na skleněné tabule. Tato originální technika je jeho patentem. Z roztříštěného skla slepuje obrázky, které vypráví příběhy mytologické, intimní či náboženské. Vždy jsou plné energie, slunce a zvláštní divotvornosti. Inspirací je mu samozřejmě romství, jeho spontaneita a divokost.¹²

Vystavovat začal v 70. letech v rámci národopisných expozic, první samostatnou výstavu měl roku 1977. Od té doby se zúčastnil nespočtu kolektivních

---

⁹ Hubschmannová, M.: Současná romská literární tvorba – František Demeter. In: *Romano džaniben*, jevend (zima) 2003, s. 121-123

¹⁰ Žigová, A.: Kosmické koráby. František Demeter. In: *Jdeme dlouhou cestou*. Praha, 1998, s. 54 - 59

¹¹ Citováno podle Manuš, E.: Člověk nad propastí. Rudolf Dzurko. In: *Jdeme dlouhou cestou*. Praha 1998, s. 61

¹² Za Rudolfem Dzurkem. *Respekt* [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/delnici-kultury/za-rudolfem-dzurkem>

výstav, velké retrospektivní výstavy jeho díla se uskutečnily např. v západočeské galerii Klenová, v Muzeu romské kultury v Brně či v Egon Schiele Art Centru v Českém Krumlově.¹³

Rudolf Dzurko patří k nejuznávanějším naivním výtvarníkům u nás, a to bez jakéhokoliv ohledu na jeho romský původ.

1.3.4 Aladár Kurej

Narodil se roku 1926 v romské osadě u obce Podskalka v okrese Humenné na Slovensku a zemřel roku 2001. Když mu bylo osm let, umřel mu tatínek i maminka, po nich zůstalo dvanáct dětí. Ty nepřežily válku a zbyl mu jen jeden bratr a jedna teta. Od malička se živil těžkou prací pro sedláky, do školy nechodil a číst a psát se naučil sám až v dospělosti. Se svou manželkou a dětmi strávil osm let v Česku, kam dočasně přesídlil za prací, poté se vrátil zpátky na Slovensko.

Kvůli namáhavé práci se začal soustavně věnovat malbě až po odchodu do důchodu v roce 1992. Hlavními motivy jeho práce jsou příroda a *khera* – domky, romské domky v osadě Podskalka, kde prožil své dětství.¹⁴

Aladár Kurej popisuje obydlí Romů v romských osadách. „*Dříve nebyl život jako dnes. Romové bydleli v chatrčích – v takových malých, rozbitých, z bláta, z nepálených cihel, ze dřeva, v takových všelijakých, střechy měly z takových malých plechů od sudů, ty byly naskládány na střechách a sbité dohromady. Tím byly střechy zakryté, takže dovnitř zatékalo.*“¹⁵

V době, kdy začal tvořit své obrazy, bylo v romských osadách v módě vlepovat vystřižené fotografie členů rodiny do barvotisků s květinovými zahradami. Aladár Kurej několik takových koláží vyrobil, pozadí si však namaloval sám. Zasazoval reálné obyvatele osady, několikrát i sám sebe, do kulis okolní přírody a prostředí

---

¹³ Horváthová, J., ed. *Výtvarné umění: přírůstky 1991-2005 : romští autoři = Visual arts : acquisitions 1991-2005 : romani artists*. V Brně: Muzeum romské kultury, 2005, s. 81

¹⁴ Horváthová, J., ed. *Výtvarné umění: přírůstky 1991-2005 : romští autoři = Visual arts : acquisitions 1991-2005 : romani artists*. V Brně: Muzeum romské kultury, 2005, s. 89

¹⁵ Citováno podle Hubschmannová, M.: *Tráva, lesy, země – to je moje štěstí. Aladár Kurej*. In: *Jdeme dlouhou cestou*. Praha, 1998, s. 95

osady. Tak vznikaly jeho originální koláže, z nichž se zachovala patrně jen jedna, která je ve vlastnictví Muzea romské kultury v Brně. ¹⁶

1.3.5 Dušan Oláh

Od narození v roce 1960 žije ve slovenské Detve. Je vyučený lakýrník, řadu let pracoval v Podpolianských strojírnách.

Kreslí a maluje od narození. Dušan Oláh vzpomíná na den, kdy se ztratil mamince, která ho po hodinovém hledání našla zírajícího na gotickou katedrálu, fascinovaného hrou barevných světél a tvarů. Intenzivněji se tvorbě začal věnovat v devadesátých letech po propuštění z práce. Nezaměstnanost mu přinesla sice více času na tvorbu, ekonomická situace mu ale neumožňuje věnovat se vytoužené malbě. Objevil originální techniku tečkování obyčejným kuličkovým perem, kdy dochází k iluzi použití grafických technik. Jako ostatní romští autoři, ani on se nenechává spoutat akademickými pravidly a nachází osobitý způsob uměleckého vyjádření. Věnuje se krajině, odhaluje duši stromů a ptáků, objevuje její skryté krásy a promítá do ní svoje pocity. V dalších obrazech vychází z historie Romů, kterou ve snových vizích prolíná se současností. Nadhazuje otázky soužití Romů a *gadžů*. K obrazu *Kaj amaro than? / Kde je naše místo?* Dušan Oláh říká: „*Naše místo je tam, kde máme své kořeny, kde jsme se narodili... Naše skutečné místo by však mohlo být v srdcích bílých. Bohužel, zatím není.*“ ¹⁷

1.3.6 Ján Oláh – Širo

Narodil se v Detve na Slovensku v roce 1959 a vyučil se soustružníkem frézařem. V rozhovoru s M. Hubschmannovou popisuje svůj divoký osobní život a cestu k umění. V necelých osmnácti letech se dostal do vězení kvůli hospodské rvačce, kdy jeho sok po měsíci v nemocnici zemřel. Byl odsouzený k pěti letům vězení, ale protože, jak sám říká, je zvyklý chodit hlavou proti zdi, z něho vyšel až po devíti letech. Do vězení se dostal ještě jednou, a to po nařčení ze znásilnění jeho tehdejší ženy. Po třiceti měsících se z kriminálu dostal a byl uznán nevinným. Odešel za prací do německého Landshofu, kde vymalovával dětské pokoje. Do Detvy se po

¹⁶ Hubschmannová, M.: Tráva, lesy, země – to je moje štěstí. Aladár Kurej. In: *Jdeme dlouhou cestou*. Praha, 1998, s. 99

¹⁷ Horváthová, J.: Kde je naše místo? In: *Jdeme dlouhou cestou*. Praha, 1998, s. 108 - 111

několika letech vrátil a žije zde se svou nynější manželkou a dětmi ve spokojeném vztahu. Je předsedou místního Kulturního střediska Romů a vede dětský výtvarný kroužek.

Malovat se naučil ve vězení, a to tak, že obkresloval fotku svého děvčete, dokud s dílem nebyl spokojený. Většinou kombinuje všemožné techniky, na lepence spojuje akvarel, popisovač, tužku, pastelky. Z jeho děl se nejlépe zachovaly ilustrace k romským textům. Ještě v nápravném zařízení ilustroval hádankové karty k písmenům romské abecedy *Romane karti garude lavenca*/Romské hádankové karty, které vydala nadace Romano džaniben v Praze roku 1995. Několika symbolickými kresbami okrášlil dvojjazyčnou sbírku povídek Agnesy Horváthové *Pal e bari Rama the aver paramisa*, vydané roku 2002 nakladatelstvím Signeta (Praha). Sám se kromě kresby věnuje také psaní veršů a pohádek, ve kterých se objevují hořké vzpomínky na pobyt za mřížemi.¹⁸

1.3.7 Ceija Stojka

Ceija Stojka se narodila v roce 1933 v Rakousku jako páté ze šesti dětí do lovárské rodiny, která se od 19. století až do druhé světové války živila koňským handlířstvím a obchodováním na trhu. Se svou rodinou žila kočovnický život, až do roku 1941, kdy narušil jejich idylu nacistický teror. Autorčin otec byl povolán do koncentračního tábora v Dachau, ona a její matka byly odvečeny do Osvětimi, později do Ravensbrücku a Bergen – Belsenu. Většina příbuzných byla vyvražděna, Ceija holocaust přežila a vrátila se do Vídně. Svou autobiografií *Wir leben im Verborgenen*, vydanou roku 1988 ve vídeňském nakladatelství Picus, přeloženou do češtiny jako *Žijeme ve skrytu* a vydanou v roce 2008 v nakladatelství Argo, promluvila jako první romská žena o životě lovářů a o romské genocidě za druhé světové války. Odhalila tím hrůzy, které se děly Romům, a o kterých majoritní společnost nevěděla velmi dlouho. Podle literární vědkyně Beate Eder - Jordan výrazně přispěla k uznání Romů rakouskou národnostní menšinou, ke které došlo v roce 1993. Zemřela v roce 2013.¹⁹

---

¹⁸ Hubschmannová, M.: Rozhovor s romským výtvarníkem Jánem Oláhem-Širem z Detvy. In: *Romano džaniben*. Nilaj (léto) 2004, s. 126 - 144

¹⁹ Pamětnice romského holocaustu Ceija Stojka: Papír je trpělivý. *Hate free* [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://www.hatefree.cz/blo/clanky/2158-ceija-stojka>

Ve své autobiografii píše: „*Chtěla jsem s někým mluvit. Ale neměla jsem nikoho, kdo by mi naslouchal – no a papír je trpělivý.*“²⁰ První obraz nenamalovala podle svých slov ona sama, ale její podvědomí. Byl ošklivý, plný strachu poznaného v Osvětimi. Pro její tvorbu jsou charakteristické dvě extrémní polohy – rozjásané obrazy plné barev, květin a ptáků ze dnů na svobodě a kresby obludných vzpomínek nakreslené černou tuší na bílém papíře.²¹

Její práce jsou vystavovány s velkým ohlasem v Rakousku i zahraničí.

---

²⁰ STOJKA, Ceija. *Žijeme ve skrytu: vyprávění rakouské Romky*. Praha: Argo, 2008.

²¹ Heinschink, M.: Je dobře, že jsou lidé, kteří chtějí vědět, kdo jsem. In: Romano džaniben, jevend (zima) 2003, s. 167 - 168

2 Praktická část

2.1 O Ilustraci

V úvodu knihy *Ilustrace*²², která shrnuje dějiny ilustrace od starověku přes ilustrátory 16. století až k vzniku fotomechanické reprodukce, hovoří autor o vztahu ilustrace a její literární předlohy. V širším slova smyslu o ní hovoří jako o každém uměleckém vyjádření, které doprovází a doplňuje literární či vědecké myšlenky. V užším slova smyslu pro něho znamená ilustrace dílo naprosto stejně umělecky hodnotné jako literární předloha. Ilustrace je jistým druhem malířství, je však charakteristická svým napojením na knihu, společně s knihou se vyvíjí a mění se její prostředky, technika a styl. Nejkrásnější výsledky vznikají, když je literární citění a tvorba ilustrátora v rovnováze a navzájem se doplňují.

V případě mé praktické práce se nejedná úplně o ilustraci, nespolupracovala jsem s autorkou či nakladatelem a mé kresby tedy nebudou součástí vydané knihy. Inspirovala jsem se momenty, které autorka zažila a popsala ve své autobiografické knize *Narodila jsem se pod šťastnou hvězdou*. Vytvořila jsem devět obrazů, které jsou samostatnými díly a jsou námětově inspirovány výše zmíněnou knihou. Myšlenky a momenty z knihy prochází přese mě na papír, je tedy logické, že se na obrázcích objevuje vidění světa mého i autorčina v mém podání. Zobrazuji momenty z knihy, ale tu a tam se na obrázku objeví skupinky stromů, které jsem viděla z vlaku či pes mé tety.

2.2 Ilustrátoři

V následujícím textu zmiňuji autory ilustrací, jež mi jsou blízcí svou tvorbou a u kterých jsem čerpala inspiraci pro své dílo.

2.2.1 Daisy Mrázková

Česká malířka, ilustrátorka a zároveň autorka knih pro děti, které zastávají výjimečné postavení v dětské literatuře druhé poloviny 20. století. Věnovala se olejomalbě, později v její ilustrátorské tvorbě převažuje perokresba, kresba

---

²² MATĚJČEK, Antonín. *Ilustrace*. Praha: Jan Štencl, 1931

barevnými tužkami, a poté malba vaječnou temperou. V jejích knihách hýří životem snad vše. Rozehranými tahy pera a barevnými plochami nechává oživnout skály i oblaka, podněcuje přátelství mezi člověkem a zvířaty. V malých příbězích ukazuje své hrdiny jako živé bytosti, kteří dokáží vést čisté a upřímné vztahy.²³ Otevírají zdánlivě jednoduché a přímé otázky, na které je odpověď těžší, než se může zdát. Z její tvorby můžeme jmenovat knihy Haló, Jácíčku, Byla jedna moucha, Můj medvěd Flóra a další.

Daisy Mrázková mě okouzila světem, který ve svých knihách vytváří. Podobně jako ona jsem zobrazila malé momenty, které mě zaujaly pro svou zdánlivou běžnost a skrývají mnoho krásného. Využívá techniku malby všemožnými způsoby, vytváří barevné plochy, obtiskává do nich různé struktury, do barvy zasahuje vyrýváním. Ve svých obrazech zkouším také různé možnosti materiálu, pro uhel jsem tedy zvolila živelnější roztírání bříšky prstů.

2.2.2 Adriena Šimotová

Byla přední českou malířkou, grafičkou a sochařkou. Celou její tvorbu prostupuje hluboký zájem o lidskou psychiku. Její osobnost a tvorbu významně poznamenala druhá světová válka, smrt manžela Jiřího Johna a později syna Martina. Pracuje s textilem a papírem, mačká ho, vrství, propichuje a deformuje. Na papír nanáší pigment a zachycuje tělo či jeho fragmenty v pozicích vyjadřujících duševní vypjetí. Též se věnuje ilustraci, ilustrovala sbírku básní od Vladimíra Holana *Nokturnely* či *Babí hodinu* od Violy Fischerové.

Adriena Šimotová se jako ve své volné tvorbě zabývá v ilustraci člověkem. Její dílo mě pohltilo svou křehkostí, citlivostí a upřímností. S barevnými pigmenty pracuje přesně. Líbí se mi, že se snaží jít až na dřeň. V následujících kresbách se pokouším se tomu alespoň přiblížit.

---

²³ Zemřela Daisy Mrázková. Její knihy viděly svět tak, jak ho vidí děti. *Radio Wave* [online]. [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/zemrela-daisy-mrazkova-jeji-knihy-videly-svet-tak-jak-ho-vidi-deti-5187099>

2.3 Použitý materiál a technika

Na své kresby jsem použila přírodní uhel, pastely, olejové pastely a černé technické pero o tloušťce 0,1 cm. Kreslila jsem na pauzovací papír o velikosti A2, který jsem při vystavování podložila čtvrtkami téže velikosti, které vytvářejí pevný barevný základ.

2.3.1 Pauzovací papír

*„Pauzovací papír je složen ze sítí celulózy, které jsou průhledné a obklopené vzduchem. Paprsky světla dopadající na jeho povrch se rozptylují na rozhraní vzduchu a vláken, díky čemuž je papír neprůhledný.“*²⁴ Pauzovací papír mě učaroval svou jemností a mléčnou průsvitností. Běžně se používá k přenesení technických nákrešů, já jsem ho určila finálním nositelem svých kreseb. Svou křehkostí se mi hodí tématu, které intenzivně vnímám v knížce od Eleny Lackové. Zranitelnost a čistota lidské duše, způsob, jakým nás pokreslují životní události. Téma romství a rasismu mi v české společnosti připadá též poměrně křehké a kontroverzní.

2.3.2 Přírodní uhel

„Uhel je nejměkčí kresebný materiál. Má šedočerný tón, který můžeme jemně odlišovat jednak výběrem různých měkkostí, jednak rozličnou silou tlaku při kreslení.“

²⁵ Uhel jsem použila právě pro jeho měkkost a variabilitu intenzity černě. Tvarovala jsem jeho pomocí mraky. Dodávala jim lehkost a kyprost. Nechávala jsem ho buď v čistě takové podobě, v jaké jsem ho nanasla na papír, nebo jsem ho v určitých partiích roztírala prsty.

2.3.3 Měkké pastely

Měkké pastely mě pro mou práci zaujaly svou prašností a intenzitou barevných pigmentů. Jejich pomocí dávám důraz na určité prvky na obrazech, které jsou nějakým způsobem důležité pro příběh, holčička v popředí na obraze č. 5 je obklopená růžovou náladou, žlutý pastel kolem kostela na obraze č. 2 symbolizuje

---

²⁴ Pauzák, jeden z nejmladších členů rodiny papíru. CV, *Velkoobchod s papírem* [online]. [cit. 2018-04-03].

Dostupné z: <https://www.c-v.cz/blog/novinky/pauzak-jeden-z-nejmladsich-clenu-rodiny-papiru>

²⁵ TEISSIG, Karel. *Techniky kresby*. Vyd. 2. Aventinum, 1995. Umělcova dílna, s. 89

duchovní přesah obrazu a dynamické červené čáry na obraze č. 6 připomínají krev a utrpení, které bylo Romům působeno za druhé světové války. Pastel dodává kresbám onu umazanost, která koresponduje s romskou náturou a způsobem života, který je popsán v knize *Narodila jsem se pod šťastnou hvězdou*.

2.3.4 Perokresba

Uzoučkým perem vytvářím na obrázcích linie, obrysy postav a věcí. Rozevláté linky dávají pocit vzdušnosti, jindy zas nahuštěné čárky vytvářejí pichlavé trsy trav.

2.4 Narodila jsem se pod šťastnou hvězdou

Autorka knihy Elena Lacková (22. Března 1921 ve Velkém Šariši – 1. ledna 2003 v Košicích) je první romskou spisovatelkou a zároveň první Romkou, která vystudovala vysokou školu. Napsala divadelní hru *Hořící cikánský tábor*, nacvičila ji se svými příbuznými v chatrči, a pak s ní objela celé Československo. Pro Romy to znamenalo víc, než si můžeme představit. Eleně Lackové se podařilo pozvednout *romipen* – romskou kulturu, tradici a jazyk z bláta ignorantského opovržení. Pracovala pro KNV v Prešově, jezdila jako sociální pracovnice do romských osad a pomáhala řešit jejich problémy.

Za Elenou Lackovou přijížděla na návštěvy Milena Hűbschmannová, zakladatelka romistiky na FF UK v Praze, a zaznamenávala na pásku její vyprávění v romštině. Přeložila ho do češtiny a pak vydala. V autobiografické knize²⁶ vypráví o své rodině, o dětství v rodné osadě, o romských tradicích, o vyprávění romských pohádek v noci zahalených chatrčích, o bramborových haluškách a o lásce a pospolitosti mezi Romy. Zažila několik režimů, za druhé světové války byla celá její rodná ves vyhlazena a všichni obyvatelé osady přestěhováni pod kopec Korpáš. Když se provdala a odstěhovala se za svým mužem do Kapušan, začala pracovat na scénáři k divadelní hře. Podařilo se jí i přes počáteční nedůvěru rodiny a blízkých k divadlu je přesvědčit, aby s ní hru nacvičili. Po ohromném úspěchu premiéry hry *Hořící cikánský tábor* hrál soubor hru nespočetněkrát, byli dokonce pozváni do Čech,

---

²⁶ LACKOVÁ, Elena. *Narodila jsem se pod šťastnou hvězdou*. 2. vyd. Editor Milena HűBSCHMANNOVÁ, přeložil Milena HűBSCHMANNOVÁ. Praha: Triáda, 2002

aby hráli pro Romy, kteří sem odešli za prací. Dále popisuje stěhování s celou svou rodinou za prací na Kladno, návrat zpátky na Slovensko, bídu, kterou viděla v romských osadách při svých pracovních cestách. Zemřela v roce 2003 v panelákovém bytě v Košicích.

V mých kresbách vycházím hlavně z Elenina mládí a dětství. Romské tradice jsou pro mě něčím mystickým, fascinuje mě, že něco tak kulturně odlišného se děje tak blízko mě. Líbí se mi jejich pověry a mýty a nekonečné zamotané pohádky. V romských osadách se sice žilo z úst do úst, vždy tam ale panovala jakási harmonie mezi člověkem, zvířaty a přírodou. Tento kouzelný svět je pro mě malým úkrytem před dnešní přetechnizovanou dobou. Do obrázků se mi promítá i utrpení, které Romové zažili za druhé světové války.

K hlubšímu ponoření se do tohoto kouzelného světa komentuji níže obrázky úryvky z knihy.

2.4.1 Obraz č. 1

Maminka jeden večer prádlo namočila, druhý den vyvářela a prala, pak máchala v několika v několika vodách a třetí den, když prádlo proschlo, žehlila. Ostatní ženské z osady praly u potoka louhem. ... Když jsem byla malá, měla jsem jeden velký ideál: abych uměla prát jako maminka.

2.4.2 Obraz č. 2

Šariš byla veliká vesnice a říkalo se jí vznešeně varošis – městečko. Pod mostem na okraji vesnice byla naše cikánská osada. Ani jedna romská rodina nebydlela v obci. Bída nás vedla k tomu, abychom si pomáhali a vážili jeden druhého. Romové si mysleli, třebas byli sebechudší, že jejich osada je ta nejlepší a nejšťastnější, a nenechali se zviklat ani veřejným míněním širokého kraje.

2.4.3 Obraz č. 3

Srdce nás spojovalo i se zvířaty, která s námi žila v osadě. Členem naší rodiny byla Cita. Malinká čubička. Běhala s námi, nehnula se od nás ani na krok. Hrála si s námi na schovávanou, a když jsme pikali, protože Cita každého vyčenichala ve vrbinkách nebo mezi chatrčemi.

2.4.4 Obraz č. 4

Kaj te dživas jekhe avreha sar odi kaľi phuv le kale mareha. – Ať žijeme jeden s druhým jako ta černá zem s černým chlebem.

2.4.5 Obraz č. 5

Inspirací pro tento obrázek mi byla celá kapitola Židé od nás ze Šariše.

2.4.6 Obraz č. 6

Naši lidé se strašně bojí mulů. Všichni Romové, co jich na světě je, věří, že duše mrtvých, mulové, se vracejí na zem a pouštějí hrůzu na živé.

2.4.7 Obraz č. 7

Pro nás určily příslušné orgány místo na Korpáši. Korpáš byl zalesněný kopec asi dva kilometry od městečka. Byl listopad, v ledovém větru poletoval sníh. Děti brečely, ženské kvílely a rvaly si vlasy.

2.4.8 Obraz č. 8

Jednoho dne se v osadě objevil bubeník, bubnoval jak divý, a když jsme všichni vyšli z chatrčí, ohlásil, že cikáni jsou postaveni mimo zákon. Do města Prešova je cikánům přístup zcela zakázán.

2.4.9 Obraz č. 9

Poslední obrázek je inspirován fotografií na konci knihy, která byla pořízena roku 1984. Je na ní Elena Lacková, stojí na místě bývalé osady ve Velkém Šariši.

Závěr

V teoretické části jsem osvětlila historii Romů, která je v naší společnosti nepříliš známá, neučí se v rámci dějepisu na základních a středních školách a mnohdy je neznámá i samotným Romům. Podařilo se mi vyhledat informace o romských výtvarných umělcích a krátce poreferovat o jejich tvorbě, námětech a technikách tvorby. Přispěla jsem tím k popularizaci romských témat. Mým přáním je, aby se romské děti dozvíдалy o bohatství jejich kultury ve školních lavicích a pocítily hrdost na svůj původ.

V praktické části jsem dokázala myšlenky a představy, které ve mně vzbudilo čtení knihy Narodila jsem se pod šťastnou hvězdou, umístit na papír. Od prázdného papíru jsem se přes několik pokusů dobrala ke správnému výtvarnému výrazu. Na devět pauzovacích papírů jsem přenesla tajuplný svět Romů.

Doufám, že se všichni budeme snažit hledat za nánosem předsudků a všeobecných „pravd“ v ostatních to hezké, že budeme hledat pravdu a pochopení pro lidské nedostatky.

Obrazová příloha

Obraz č.1 - 420 x 297 mm, pero, uhel a měkký pastel na pauzovacím papíře

Obraz č. 2 - 420 x 297 mm, pero, uhel a měkký pastel na pauzovacím papíře

Obraz č. 3 - 420 x 297 mm, pero, uhel a měkký pastel na pauzovacím papíře

Obraz č. 4 - 420 x 297 mm, pero, uhel a měkký pastel na pauzovacím papíře

Obraz č. 5 - 420 x 297 mm, pero, uhel a měkký pastel na pauzovacím papíře

Obraz č. 6 - 420 x 297 mm, pero, uhlí a měkký pastel na pauzovacím papíře

Obraz č. 7 - 420 x 297 mm, pero, uhel a měkký pastel na pauzovacím papíře

Obraz č. 8 - 420 x 297 mm, pero, uhel a měkký pastel na pauzovacím papíře

Obraz č. 9 - 420 x 297 mm, pero, uhel a měkký pastel na pauzovacím papíře

Seznam použité literatury

1. Heinschink, M.: Je dobře, že jsou lidé, kteří chtějí vědět, kdo jsem. In: *Romano džaniben*, jevend (zima) 2003
2. Horváthová, J.: Ján Berky. Život v černé a bílé. In: *Romano džaniben*, 1-2/1999
3. HORVÁTHOVÁ, Jana, ed. *Výtvarné umění: přírůstky 1991-2005 : romští autoři*. V Brně: Muzeum romské kultury, 2005. ISBN 80-86656-07-1
4. Hubschmannová, M.: Rozhovor s romským výtvarníkem Jánem Oláhem-Širem z Detvy. In: *Romano džaniben*. Ňilaj (léto) 2004
5. Hubschmannová, M.: Současná romská literární tvorba – František Demeter. In: *Romano džaniben*, jevend (zima) 2003
6. LACKOVÁ, Elena. *Narodila jsem se pod šťastnou hvězdou*. 2. vyd. Editor Milena HÜBSCHMANNOVÁ, přeložil Milena HÜBSCHMANNOVÁ. Praha: Triáda, 2002
7. Manuš, E.: Člověk nad propastí. Rudolf Dzurko. In: *Jdeme dlouhou cestou*. Praha 1998
8. MATĚJČEK, Antonín. *Ilustrace*. Praha: Jan Štencl, 1931
9. STOJKA, Ceija. *Žijeme ve skrytu: vyprávění rakouské Romky*. Praha: Argo, 2008
10. ŠEBKOVÁ, Hana. *Jdeme dlouhou cestou: odkud jsme?, kdo jsme?, kam jdeme?*. [1. vyd.]. Editor Erika MANUŠ. Praha: Arbor vitae, 1998, 279 s. ISBN 8090196454.
11. TEISSIG, Karel. *Techniky kresby*. Vyd. 2. Aventinum, 1995. Umělcova dílna

Webové zdroje:

1. www.rommuz.cz
2. Pamětnice romského holocaustu Ceija Stojka: Papír je trpělivý. *Hate free* [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://www.hatefree.cz/blo/clanky/2158-ceija-stojka>
3. Zemřela Daisy Mrázková. Její knihy viděly svět tak, jak ho vidí děti. *Radio Wave* [online]. [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/zemrela-daisy-mrazkova-jeji-knihy-videly-svet-tak-jak-ho-vidi-deti-5187099>
4. Pauzák, jeden z nejmladších členů rodiny papíru. *CV, Velkoobchod s papírem* [online]. [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: <https://www.c-v.cz/blog/novinky/pauzak-jeden-z-nejmladsich-clenu-rodiny-papiru>

6. Za Rudolfem Dzurkem. *Respekt* [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/delnici-kultury/za-rudolfem-dzurkem>

Anotace

Jméno a příjmení:	Jiřina Kvasničková
Katedra:	Katedra výtvarné výchovy
Vedoucí práce:	MgA. Robert Buček , PhD.
Rok obhajoby:	2018

Název práce:	Narodila jsem se pod šťastnou hvězdou
Název v angličtině:	I was born under a blessed star
Anotace práce:	Cílem této bakalářské práce je určitým způsobem obsáhnout téma romství. Teoretická část se zabývá historií Romů, vznikem umělecké sbírky Muzea romské kultury v Brně a romskými výtvarnými umělci. Praktická část obsahuje 9 obrazů inspirovaných knihou Narodila jsem se pod šťastnou hvězdou, která vypráví o životě Eleny Lackové a popisuje tradiční život v romské osadě na Slovensku.
Klíčová slova:	Romové, menšiny, romští umělci, kresba, obrazy
Anotace v angličtině:	The aim of this thesis is to somehow embrace the topic of Romani people. The theoretic part covers brief history of Romani people, formation of art collections in The museum of Romani culture in Brno and information about Romani artists. Practical part contains 9 pictures inspired by the book I was born under a blessed star, which narrate about life of Elena Lacková and describes a traditionall life in a Romani settlement in the Slovakia.
Klíčová slova v angličtině:	Romani people, minorities, Romani artists, pictures
Přílohy vázané v práci:	Soubor devíti obrazů
Rozsah práce:	25 stran
Jazyk práce:	čeština

